

Grootouders voor het Klimaat
De Juliana
Nicolaas Maesstraat 2-224
1506 LB Zaandam
info@grootoudersvoorhetklimaat.nl

Aan de informateurs
p/a De Tweede Kamer
t.a.v. Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Betreft: Een Regeerakkoord voor onze kleinkinderen

Zaandam, 5 oktober 2021

Geachte informateurs,

Op 8 april 2021 heeft onze beweging 'Grootouders voor het Klimaat' een 10-puntenplan naar de informateur gestuurd¹. Dit hebben wij gedaan vanuit onze bezorgdheid over klimaatverandering, waardoor het leven van onze kinderen en kleinkinderen negatief zal worden beïnvloed. Het is bemoedigend dat de demissionaire regering in de begroting 2022 een stap in de goede richting heeft gezet om klimaatverandering een halt toe te roepen: 6.8 miljard euro wordt uitgetrokken om de uitvoering van het Klimaatakkoord te ondersteunen.

Maar geld stoppen in reeds bestaande regelingen is niet voldoende. We moeten ook de prikkels wegnemen die het gebruik van fossiele bronnen stimuleren. Om vervuilende keuzes door bedrijven en consumenten te ontmoedigen moet de uitstoot van CO2 een hogere prijs krijgen.

Graag bespreken we de tekortkomingen van de begroting 2022 aan de hand van de tien punten uit ons plan en doen we voorstellen voor verbetering ten behoeve van het Regeerakkoord:

1. AANSCHERPING VAN DE KLIMAATDOELEN VOOR 2030 EN 2050

De Nederlandse klimaatdoelen moeten worden aangescherpt in het licht van het EU besluit om in 2030 55% reductie t.o.v. 1990 te hebben bereikt en klimaatneutraliteit in 2050. Zeker omdat de 55% reductie mede op Nederlands initiatief tot stand is gekomen.

2. DE ECONOMISCHE STIMULERING OM UIT DE CORONACRISIS TE KOMEN WORDT DUURZAAM
Bij Motie van Dassen c.s. heeft de Tweede Kamer tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen het kabinet gevraagd voor 1 november met voorstellen te komen voor het aanvragen van de €5,8 miljard corona steun van de EU die voor Nederland klaar ligt. **Er is een concreet plan nodig van het kabinet voor steun aan nieuwe klimaatinvesteringen.**

3. VERSNELLING EN VERBETERING VAN UITVOERING EN HANDHAVING VAN HET
KLIMAATBELEID

In de begroting 2022 wordt €46 miljoen (cumulatief voor periode 2022-2026) beschikbaar gemaakt voor handhaving van de wettelijke verplichting om energie te besparen (grote industriële bedrijven).

¹ <https://grootoudersvoorhetklimaat.nl/politiek/10-punten-voor-een-duurzaam-regeerakkoord/>

Wij zijn van mening dat daarenboven een structurele versterking van de handhaving door gemeenten en provincies nodig is. Het recente rapport van de commissie Van Aartsen, dat het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) onderzocht, is van oordeel dat het VTH-stelsel wordt gekenmerkt door fragmentatie en vrijblijvendheid en stelt vast dat daardoor vermijdbare schade ontstaat. **De omvang van de omgevingsdiensten moet worden verhoogd. Er moet meer prioriteit, capaciteit en inzet komen voor strafrechtelijke handhaving en vervolging. Takenpakket en financiering van omgevingsdiensten moeten landelijk worden afgestemd. Verder moeten omgevingsdiensten worden verplicht tot informatie-uitwisseling en tot investeren in kennisontwikkeling. Ook moet er Rijkstoezicht komen op het functioneren van de omgevingsdiensten.**

4. EEN PRIJS VOOR CO2 EN MILIEUAANTASTING

Het recente vonnis van de Haagse rechtbank, waarin Shell wordt verplicht zijn CO₂-uitstoot in 2030 met 45% te verminderen vergt dat de overheid maatregelen neemt om te voorkomen dat andere (olie-) bedrijven op de oude voet doorgaan. Dat kan door invoering van een stevige CO₂-prijs, waardoor er voor consumenten en alle bedrijven een prikkel is om energie te besparen en over te schakelen op duurzame energie. De CO₂-prijs in het ETS bedraagt momenteel circa 50 euro per ton, wat veel te weinig is om investeringsprijken in duurzame energie te bevorderen. Om op koers te liggen naar de Europese doelen moet gedacht worden aan prijzen van meer dan 100 euro per ton in 2030 en nog veel hoger daarna. Nederland zal zich hard moeten maken voor die Europese aanscherping net als voor afschaffing van gratis rechten.

De CO₂-heffing voor de zware industrie (die was uitgesteld i.v.m. Corona) moet direct worden ingevoerd en subsidies op het gebruik van fossiele brandstoffen moeten worden afgeschaft.

5. MEER GEBRUIK MAKEN VAN WETTELIJKE NORMEN

In de begroting voor 2022 is aangekondigd dat grote industriële (ETS) bedrijven wettelijk worden verplicht om energie te gaan besparen. Dit moet zo snel mogelijk worden ingevoerd. Sluiting van de resterende kolencentrales per 2030 en beperking van het kolengebruik in de periode tot 2030 is ook noodzakelijk (maatregel reeds aangekondigd).

Normen zijn nodig voor het energiegebruik van auto's, huizen en huishoudelijke apparaten, omdat de daarmee veroorzaakte CO₂-uitstoot vooral tijdens de gebruiksfase optreedt. Dit wordt nationaal geregeld als het gaat om energieprestaties van huizen, maar Europees als het gaat om auto's en huishoudelijke apparaten omdat deze veelal niet in Nederland worden geproduceerd. Het nieuwe kabinet moet daar zwaar op inzetten.

6. TRANSITIE NAAR EEN NATUURINCLUSIEVE EN CIRCULAIRE LANDBOUW

In de begroting 2022 wordt 250 miljoen extra aangekondigd voor de vrijwillige uitkoop van boerderijen die veel stikstof uitstoten en dichtbij natuurgebieden liggen. Dit is een stap in de goede richting, maar volstrekt ontoereikend.

Er moet beleid worden gemaakt en financiering worden gevonden voor de transformatie van de gehele landbouw tot een natuurinclusief systeem, waarbij boeren niet alleen betaald worden voor het voedsel dat zij produceren, maar ook voor landschapsbeheer. Deze transitie zal met een aanzienlijke beperking van de veestapel en uitbreiding van het areaal natuur gepaard gaan.

Financiering kan deels worden gevonden door het opkopen van gronden door de overheid en deze deels bestemmen voor woningbouw en beschermde natuur. **Hiervoor is een monopolie nodig van de overheid voor de aankoop van landbouwgronden zodat projectontwikkelaars de wind uit de zeilen wordt genomen.**

Met het te ontwikkelen beleid wordt ook invulling gegeven aan een aantal doelstellingen van de Green Deal: 30% beschermde natuur, biologische landbouw (25% van de landbouw) en reductie van het gebruik van pesticiden en antibiotica met 50% in 2030.

7. EEN DUURZAME GEBOUWDE OMGEVING VOOR IEDEREEN

Wij zijn blij dat voor de gebouwde omgeving veel geld is gereserveerd in de begroting voor 2022. Zo komt er een Nationaal Isolatieprogramma ter waarde van €514 miljoen euro. Daarnaast komt een bedrag van 1,3 miljard euro beschikbaar voor energie-infrastructureurprojecten zoals een warmtetransportnet in Zuid-Holland (€427 miljoen) en verduurzamen overheidsgebouwen (€525 miljoen). Ook komt er een tegemoetkoming van €1000 tot €2100 euro voor de aanschaf van een hybride warmtepomp (totaal €288 miljoen). Voor ondersteuning gemeenten bij ontwikkelen van de Warmte Transitie plannen is €70 miljoen beschikbaar, waarvan €20 miljoen specifiek voor de uitvoering van Regionale Energie Transitie plannen. De verhuurdersheffing voor woningbouwcoöperaties wordt met €500 miljoen gekort, waardoor deze meer armslag krijgen voor de verduurzaming van hun woningbestand. In verband met de stijgende gasprijzen wordt de ODE verlaagd en de korting op de energiebelasting verhoogd (totaal €375 miljoen).

Toch is er meer nodig. **Zelfs met de extra geplande uitgaven is het in veel gevallen niet rendabel voor huiseigenaren om hun woning aardgasvrij te maken. Er is bovendien een enorm tekort aan gekwalificeerde installateurs. Er moet daarom een beleidsplan worden gemaakt gericht op scholing en arbeidsmarkt. Verder moet de uitvoering van het klimaatbeleid door decentrale overheden volledig door het Rijk worden gefinancierd omdat decentrale overheden toch al geld tekort komen.** De Raad voor het Openbaar Bestuur becijferde dat er in 2022 €450 miljoen nodig is.

8. NEDERLAND KOPLOPER IN KLIMAATNEUTRALE INDUSTRIE

De SDE++ regeling krijgt €3 miljard extra. Dit bedrag komt uit de algemene middelen, waardoor de Opslag Duurzame Energie voor huishoudens en bedrijven niet hoeft te worden verhoogd. Er zullen in 2023 aparte budgetten voor nieuwe technieken worden afgesproken, om die voldoende te kunnen steunen. €252 miljoen (cumulatief voor de komende 6 jaar) is beschikbaar voor de ontwikkeling van groene waterstof. Voor het ombouwen van delen van het bestaande gasnet om het geschikt te maken voor waterstof wordt €750 miljoen gereserveerd om de risico's voor Gasunie af te dekken. €35 miljoen wordt beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van 4 waterstof opslaglocaties. Het maximum voor subsidiering van CO₂ opslag wordt verhoogd tot 12,5 miljoen ton (2,5 miljoen ton meer dan afgesproken in het Klimaatakkoord).

Dit zijn goede maatregelen. Maar er is meer nodig. De innovatiekracht van het Nederlands bedrijfsleven is groot. Nederland kan koploper worden op het gebied van duurzame technologie en duurzame bedrijven. **Speerpunten daarin zijn 1) de realisatie van een grote productiecapaciteit en infrastructuur voor groene waterstof (inclusief via import uit Zuid Europa, Noord-Afrika en andere zonnrijke gebieden), 2) de vervanging van petrochemie door chemie gebaseerd op plantaardig materiaal, CO₂ en elektriciteit, 3) productie van betaalbare en efficiënte warmtepompen en 4) klimaatneutraal vrachtvervoer via elektrificatie door middel van accu's (voor de kleinere vrachtwagens), brandstofcellen (voor de zware vrachtwagens) en trolleysystemen op de doorgaande vrachtroutes. Van alle bedrijven die innovatiesteun krijgen, moet commitment worden gevraagd om op termijn klimaatneutraal te worden en circulariteit na te streven. De voorgestelde CO₂ grensbelasting om de Europese industrie te beschermen tegen oneerlijke concurrentie van andere landen en de afschaffing van gratis uitstootrechten voor de industrie kan en moet sneller worden ingevoerd.**

9. KLIMAATNEUTRALE MOBILITEIT

Er is €600 miljoen extra om elektrisch rijden te stimuleren, vooral voor goedkopere elektrische auto's (nieuw en gebruikt) voor particulieren (€90 miljoen extra bovenop de reeds beschikbare €252 miljoen tot aan 2025).

Maar je kunt wel subsidies uitdelen aan mensen die elektrische auto's kopen, maar **tegelijkertijd moeten fossiele brandstoffen duurder worden gemaakt om die stap aantrekkelijker te maken. Compensatie van huishoudens met lage inkomens kan ervoor zorgen dat deze niet onevenredig worden geraakt.**

Vrachtauto's en vliegtuigen idem dito: belast diesel en kerosine naar rato van de CO2 uitstoot, naast het verstrekken van subsidies ten behoeve van schone brandstoffen (waterstof en synthetische kerosine).

Daarnaast is invoering van rekeningrijden, gedifferentieerd naar CO2-uitstoot een goede manier om ook een hogere CO2-prijs te creëren voor het gebruik van auto's op fossiele brandstoffen. Invoering daarvan moet in de komende kabinetsperiode gebeuren.

10. BESCHERMING VAN NATUUR, MILIEU EN KLIMAAT IN DE GRONDWET

Het toetsingsverbod van wetten aan de Grondwet, conform artikel 120, is een grote belemmering voor adequaat klimaatbeleid, zoals blijkt uit het Urgenda vonnis, dat leunde op artikelen uit het Mensenrechtenverdrag. Het voorbeeld van Duitsland, waar die toetsing wel mogelijk is, laat zien dat daarmee veel sneller een aanscherping van klimaatbeleid kan worden gerealiseerd. Op 29 april 2021 is de motie-Kuik c.s. aangenomen, waarin de regering wordt verzocht om artikel 120 Grondwet te schrappen. **Inmiddels is er groeiende steun hiervoor vanuit de maatschappij. Dit dient zo snel mogelijk te gebeuren. Bij de daarvoor benodigde Grondwetswijziging kan dan tevens het artikel over de bescherming van het milieu, de natuur en klimaat ten behoeve van toekomstige generaties worden versterkt.**

Wij hopen dat de elementen uit dit plan U kunnen helpen bij uw advies hoe de aanpak van het grootste probleem van deze tijd in een regeerakkoord zijn weerslag kan krijgen.

Met vriendelijke groeten,
Namens Grootouders voor het Klimaat,

Philip Beekman

Bert Metz

